

STENBÄCK, THOMAS

Historisk beskrifning öfver Brahestad och Salo.

1836

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

2
Hind
Gänge
(Pav)

Historisk Beskrifning

ÖFVER

BRAHESTAD OCH SALO,

AF

Thomas Stenbäck,

Pastor i Brahestad och Salo år 1769.

STOCKHOLM.

Tryckt hos A. G. HELLSTEN.

1836.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

STOCKHOLM
PUBLISHED BY A. G. HENNING

1830

Brahestad.

Staden har sitt namn utaf dess Fundator, den fordom namnkunnige Grefve Pehr Brahe till Wisingsborg m. m., som utvisas genom ett förordnande d. 29 Oktober 1688, samt af inskriptionen å den med bildhuggeri prydda taffla, som hans Amtman, Borgmästaren Corte, här låtit göra och skänkt till stadens Kyrka.

Finnarna kalla staden Salosten Kauptungi, af orsak, att landet hvarpå staden är byggd tillhört Salo socken. Staden är för hafvets svall endast betäckt med några klippor och holmar, samt är byggd på en liten holme, som fordom varit kringfluten, och nästan i fyrkant, innehållande 700 alnar i längd och 850 alnar i bredd, med 100 tomter eller gårdar. Anledningen till stadens anläggande härstädes har varit den handel, som ifrån långt aflägsna orter blifvit idkad uti en vid pass en fjerdedels mil derifrån belägen urgammal hamn och handelsplats, nära Salo gamla kyrka, kallad Satama, som på Svenska är: *Hamn*; den är dock numera så grund, att inga fartyg der

kunna inlöpa. Till denna hamn hafva fordomdags handlande ända ifrån Ingermanland, Liffland, Lübeck, Norrköping och Åbo seglat. Klockare Enkan Floor, Christ. Hansdotter Forbus, född d. $\frac{11}{18}$ 1666, som lefde år 1760, har berättat, det hennes mormoder, Handelsmannen Aucter Duels Enka i Åbo, Elisabet, kommit från Åbo med fartyg till berörde Satama handelsplats, och vid det tillfället träffat uti äktenskaps-handel med Hans Fromberg, en förmögen Handelsman i Uleå. Det är att märka, att vid stranden nära andra ändan af Satamaviken, Kalkanperä kallad, är, under stenbacken, en ymnigt flytande klar mineral-källa, som fordom varit under hafs-vattenbrynet, men nu ett stenkast från stranden, hvaraf man öfversändt vatten till Stockholm, och der approberadt för ett godt surbrunns-vatten. Sedan Satama hamn begynt landas, och Grefve Brahe fått denna orten under sin disposition, började man tänka på en ny handelsplats. Grefvens utskickade ämnade dertill först Salo- eller, som han ock kallas, Kuljuviken, som stöter ifrån hafvet in åt Salo kyrka, och vid hvilken strand Kuljuhamnen ligger; men då de medpligtande och pejlande kommo till Brahestads-viken funno de en beqvämare och bättre hamn. Här anlades först en boningsort för handtverkare, äfvensom en marknadsplats; på det förra handels- och marknads-stället lät förste Borgmästaren Corte flytta det stora kyrkohuset

från Satama hamn, der gudstjenst förrättades till dess kyrkan skulle byggas; detta hus, ungefär 8 famnar långt och 5 famnar bredt, var beläget vid torget nära sjostranden, och qvarstod ännu i början af detta århundrade, ehuru då obrukbart. Men kort derefter blef på samma plats grunden lagd till en stad. Detta skedde 1650. De första invånarne hade mycket lättare att bygga sig hus, då en timmerskog växte på samma ställe der husen skulle komma att stå, i stället att nu för tiden timmer måste föras $1\frac{1}{2}$, ja 2 mil långt ifrån. Den nya staden blef benådad med privilegier och donationer; men beklagligtvis äro alla skrifter och dokumenter rörande stadens fri- och rättigheter under förra Ryska fejden bortkomna. Så mycket vet man, att Palo och Sauvolax byar af Salo socken voro såsom donations-hemman staden vid dess foundation tillslagna; men sedan Cajana friherrskap blef reduceradt under Kronan, blefvo ock en del af dess ägor under Kronan lagda, undantagande Ylitalo hemman i Paloby, Engholmen och halfva Langila från Sauvolax by, som utgöra tillsammans 1 mantal, staden tillhörigt. De flesta Brahestads invånare härstamma ifrån dessa gårdar. Ylitalo gård låg fordom uti Paloby, och blef redan före stadens foundation flyttad derifrån nära till sjön på backen åt landssidan, der staden nu står, och der en Lapp vid namn Sovio förut haft sitt torp, hvarföre äfven den ditsflyttade Ylitalo gården kallades Sovio

hemman. Bonden, som således flyttade bo, behöll likafullt de i Palo by af honom besutne ägor af sitt förra hemman, hvilka dock sedermera till en del blifvit derifrån abalierade. Han hette Bertil och lemnade tvenne söner efter sig, Michel och Matz, som delte detta Sovio hemman sins emellan. Uti dessa bröders tid blef staden, som ofvan nämt är, anlagd; de måste därför flytta till staden, och föra husen med sig dit; dock står ännu på gamla Sovio hemmans ställe ett gammalt då bygd fähus; varandes södra delen af kyrkogården och andra qvarterets tomter af staden på Sovio hemmans åker. Michel var gift med Catarina Aucters dotter Duel, och hade tvenne döttrar, Elisabet och Catarina, af hvilka många efterkommande kunna räknas. Men Matz hade till hustru en Dordi i Mattilanperä uti Salo by, och med henne fyra söner, Matz, Michel, Hans och Joseph, hvilka ännu mera ökat sin släkt och utbredd Sovio-namnet, som sedermera blifvit ändradt till Sovelius, hvilken släkt i Brahestad jemväl ännu innehar de under staden komna Sovio hemmans ägor.

Engholmen ligger i nordvest från staden $\frac{1}{8}$ mil; hvart dess åbo tagit vägen sedan hemmanet kom under staden, är ingen underrättelse till efterkommande lemnad, emedan ingen af dess släkt finnes tagit hemvist i staden.

Langila halfva hemman ligger i söder från staden. Härifrån har sonen Henric Lan-

gila med sin hustru Dordi begifvit sig till staden, af hvilka nu Handelsmannen Langens slägt har sitt ursprung. Detta hemmans ägor äro uti Borgmästaren Klouvensichs tid anslagna af staden till Borgmästarnes nyttjande och förbättring af deras lön.

Utom det folk, som ifrån dessa omförmälta gårdar flyttade till staden, öktes ock dess invånare genom inflyttning från andra städer och landsbyggden. Ibland de äldsta slägter af första invånarne räknas Olof Kitilä ifrån Pyhäjoki, af hvilken Strome-slägter hafva uppkommit; Jonas Skytte kom med Corte, och var dess snickare, hvaraf Skyttens slägter härstamma. Matts Cossala ifrån Salo by, af hvilken Cossanders slägt härstammar. Anders Alfström kom med Corte, och var tunnbindare. Junelius ifrån Gunnila gård i Vihandi. Petrus Kello i Uleå socken och Kello by, hvaraf Kiellin härstammar. Gustaf Örn kom med Corte, och var dess skräddare, samt blef Rådman i Brahestad. Sedermera är tillkommen en Kranck 1670; Carlen 1695 från Gamla Carleby, hvars förfäder varit bördiga från Tyskland; Jurvelier 1696, hvilkas fader var Borgmästare i Uleå; Blackman, Freitag, Niska, Houreen, Kindman, Walling, Sepe-lius med flera. Grefven underlät icke, att hitskicka och förordna sådana Gode Män, som till stadens upphjelpande och betjening fordrades, om hvilka uti följande kommer att nämnas.

Pædagogia et Pædagogii Brahestadiæ.

Pædagogia blef i Brahestad inrättad någon tid efter stadens foundation. Det första pædagogie-huset eller skolan var uppbyggt på landssidan om torget och rådstugan, emellan rådstugan och nuvarande Post-inspektoren Carlens gård. Sedan anlades skolan och Skolmästarens hus jemte pædagogien på östra sidan om gatan från kyrkan uti hörnet, vid pass 1693. Det nya skolhuset med nödiga boningsrum för pædagogen är med stadens bekostnad byggt 1757 med dubbel våning. Inga andra inkomster har skolan än tvenne årliga kollektur af församlingen i Brahestad och Salo pastorat, och till Skolmästarens och Pædagogens underhåll består af Kronan 6 tunn. spannmål och 20 dal. silfverm. årligen, samt af Staden och Salo socken de vanliga djekne-penningarna 18 öre kopparm. af hvar hushåll om året, som mycket förminskades, då djekne-penningarnas uppbörd ifrån denna Pædagogie blef Uleå Skola tillslagna. Pædagogies hafva således varit följande: Casperus Caspari Forbus, tillika Sacellanus 1654; Magn. Westzynthius, tillika Sacellanus i 10 år, sedan Pastor; Johannes Johannis Forbus, tillika Sacellanus; Martinus Putzius, tillika Sacellanus i 14 år; Samuel Johannes Antilius, bodde på Kulju hemman i Salo by; Abraham Remal, tillika Sacellanus i 16 år; Johann. Magni Westzynthius, tillika Adjunctus ministerium i Brahestad och Salo, sedan Sacellanus

i Kalajoki socken; Samuel Samuelis Antilius och Georgius Ståhlberg, tillika Sacellanus, förestodo ock tillika turvis pädagogien; Daniel Winqvist, tillika Adjunctus patris i 40 år, dog 1739; Mag. Martinus Gabrielis Peitzius 1740, tillika Adjunctus ministerii; Mag. Johan Svebelius, var icke sjelf här, utan hade Johan Freitag till vicarius; Mag. Aron Prochman, var icke sjelf härstädes, utan hade Johannes Jurtell, som sedan här var vicarius; 1752 blef Pädagogus tillika Prosten Bogmans Adjunctus och Nådårs-predikant.

Politica.

Med undfängen stads-rättighet följde ock anstalter om god ordning och administration i stadsboernas borgerliga sammanlesnad. En Rådstugurätt förordnades år 1650, bestående densamma nu för tiden af en Borgmästare, 5 Rådmän och en Notarie. Den första Rådstugan uppbyggdes präktigt, med tornur, klocka, bildhuggerier och altan rundt omkring, som uppbrändes under Ryska fejden, jemte en stor del af staden. Sedermera blef en ny Rådstuga med dubbla våningar och torn uppbyggd år 1729. Rådstugu-klockan tjenar så väl till ringning, som till klockslag för uret, som finnes uti tornet.

Stadens sigill innehåller en devis af en till häst sittande Riddare i firsprång, hållande ett svärd framför sig, äfvensom uti

grefliga vapnet och deromkring bokstäfverna:
Sigillum Civitatis Brahe.

Borgmästare i denna Stad hafva varit efter hvarandra, som följer: Henrik Corte, en Tysk till nation ifrån Lübeck, bodde först i Uleå, var förut och jemväl sedermera tillika Grefvens Amtman eller Befallningsman, som besörjde om hans uppörd i Salo, Sikajoko, Limingo, Cajana län, Lädamo, Sotkamo och Pjelijärvi; men på taflan, som han skänkt till Brahestads kyrka, kallas han Borgmästare i Brahestad och Befallningsman i Salo, som härifrån ärligen till Stockholm öfverskickades; han hade mycket att betyda och säga på denna orten; han var gift med Befallningsmannen Casp. Forbus' dotter Christina från Uleå; dog 1680. Honom succederade sonen Henrik Corte, född i Uleå 1647; han var Borgmästare i 26 år, Lagläsare i Sauvoland, Herrdagsman för Brahestad vid en Riksdag; gift med Margareta Nev Carlina; död 1706. Efter honom kom dess son Gabriel Corte vid pass 1707, död under Riksdagen i Stockholm $\frac{9}{20}$ 1728. Under vacansen efter honom voro Interimsborgmästare: Isak Storman och Joh. Gabriel Bergström. Johan Wijkman, 1729, var gift med Christina Elisab. von Ackern, blef Häradshöfding i Sauvolax 1740; men omsider för förräderi anklagad och olycklig. Reinhold Johan Storman, först Rådman, Notarius och Kassör i Brahestad, sedan Borgmästare 1742; död i Hapajärvi $\frac{12}{25}$ 1743, 31 år gammal.

Henrik Klouvensik $\frac{2}{3}$ 1744; död $\frac{2}{20}$ 1757, 55 år gammal. Samuel Lithovius, var först högvederbörligen konstituerad att förestå Borgmästare-sysslan under vacansen öfver ett halft år, men fick fullmakt $\frac{11}{2}$ 1757.

Inga fortifikationsverk finnas i denna staden. I början och så länge han var kringfluten utaf hafsvattnet, så när som på en liten plats åt landssidan, der vägen går både söder- och norrut, var här allenast en af träd byggd åttkantig rundel eller torn, i sydöstra stads-hörnet mot landssidan, som ännu vid förra Ryska tiden var besatt med 8 jernkanoner, sedan för fiendtliga slaget fördes till Cajana slott. Berörde styckhus lär bli blifvit gjordt till att betäcka staden för ströfvande partier från fiendtliga sidan, som ej voro så sällsynta i fordna tider på denna orten, isynnerhet närmare gränsen. Man vill roa läsaren med en liten berättelse om sådana slags händelser, som de gamla omtala hafva tilldragit sig i deras förfäders tid: Ett fiendtligt parti hade kommit hit i landet att ströfva och röfva, och tagit nattläger på en udde vid mynningen åt hafvet af Salo-viken, nu Wenäjänniemi kallad; men folket härstädes aktade på, när deras stockeldar skulle slockna och fienden insomna, då hela partiet öfverfölls och nedergjordes, hvaraf bemälte udde ännu kallas Wenäjänniemi. Ett annat parti hade bland annat borfört tvenne unga gossar, den ena äldre den andra yngre, och farit med

båtar till en holme åt hafssidan ifrån det stället der staden nu är, samt der lägrat sig öfver natten. Gossarne vakade i uppsåt att rädda sig; när de nu märkte, att fienden sof, förfogade de sig till stranden, och sköto alla båtar ut samt stego sjelfve i den sista. Häraf vaknade en af fienderna, som sprang till stranden och kastade sig i sjön för att simma efter; men den äldre gossen rodde undan, och bad den yngre slå den simmande fienden i hufvudet, hvilket denne äfven gjorde, och frälste sig således från fiendens händer. Ännu i början af sista seklet hafva ett parti fiender kommit allenast till Sykajoki, dit manfolk härifrån blifvit affärdade att hålla vakt och bortjaga dem. Nu för tiden äro ej flera militäriska tecken här i staden, än ett parad-manskap af 16 man kavalleri och 79 man infanteri, stadens Borgerskap, som vid sådana tillfällen utkommenderas uti sina uniformer, och hafva numera icke gevär, sedan fienden dem borttagit; samt 4 jernkanoner med sina beslagna lavetter. Dessa stycken blefvo på ett Brahestads af Kronan befraktadt fartyg ifrån Stockholm, tillika med flera andra stycken och ammunition, hitskickade 1741 till Svenska krigsfolkets behof; men fartyget förolyckades utanför Brahestads hamn, vid en grynna, som kallas Hevosenpää, $\frac{3}{8}$ mil från staden. De omnämde 4 stycken skänktes af Kronan till Brahestad.

Gud låte här aldrig behöfvas några krigs-rustningar. Till lugnets och ordnin-

gens bibehållande uti staden under fredstider finnas numera endast tvenne stadsbetjenter och tvenne brandvakter.

Oeconomica.

Handeln är denna stadens förnämsta och bästa närings-medel, och räknas denna tiden inemot 50 Handlande, som njuta handelsfri- och rättighet; de hafva tillförsel ifrån Sykajoki, Salo, Pyhäjoki och jemväl en del Kalajoki socknar af smör, talg, ost, tjära, samt litet råg, korn, hampa, humla och några viktualie-varor, inkomna från Idensalmi, Cuopio, Witasari och de närmast gränsande Savolands socknar. En Sågqvarn är ock anlagd uti Pyhäjoki-elfven, hvarifrån sågbräder fås; samt en privilegierad Säg i Pjehingeån, men som numera är förfallen, och skogen utödd. Omkring 4, 5 a 6 större och mindre fartyg byggas och hållas här, alltefter som framgången med sjöfarten gör behofvet större den ena tiden än den andra. Den förmån har staden dervid, att dess egen strand är en temligen skeppsbyggnads-plats, der flera fartyg på en gång kunna förfärdigas; och byggas de mest under vissa ackorder af Salo sockens bönder, hvilka ifrån samma sockens skog framföra och sälja allahanda skeppsvirke.

Hamnen är så god och fördelaktig, att fartygen icke allenast ligga der säkra för

hafsböljor, utan ock med liten last slippa intill bryggan, några steg ifrån landet vid torget; dock måste de några stenkast läggas ut ifrån bryggan när fulla lasten skall inskeppas. Seglation och Handelns idkas här ifrån på Stockholm, och kan med ett fartyg Stockholms-resan ske 3 gånger om sommaren, när det går väl; dock stadnar det mestadelen vid tvenne sådana resor, och sällan blir den tredje resan fullbordad; fartyget blir vinterliggande i Stockholm eller någon hamn på vägen, hvaraf händer, att sjöresande i Brahestad, så väl som andra Norrska städer, måste ofta med mycken möda och kostnad komma landsvägen hem till vintern, ehuru man likväl har exempel uppå, att några seglande hemkommit Andersmessotiden. Vid deras Stockholmsresor brukas denna stadens sjöfarande, så förr som nu, den vestra leden, genom vestra qvarken, eller vester om Holmön, så att det allenast af en händelse sker, om de någon gång segla öster om samma Ö, eller genom östra qvarken. När de hissa segel upp i sin hamn, är deras första kosa åt sydvest, iakttagande de märken, som remmars män utsatt på grundens ställen till utloppet ifrån hamnen förbi den stora af träd byggda båk, eller tornet, som sjöfolk till tjänst blifvit uppsatt $\frac{1}{2}$ mil från staden, strax efter dess fundation; då de komma förbi detta torn, taga de märken af Brahestads kyrktorn och denna båk till dess de passera alla grunder, 2 mil ifrån

staden nordan, nordost, och öster och sydost; derifrån draga de sig i öppna och rena hafvet, Sinus Botnicus, derefter som vinden fordrar, åt vestra vallen, hvarest de första hamnar, hvilka de kunna betjena sig af, om så nödigt är, heta: Bjuröklubben, Kallviken, Wåhnöran etc., och räknas vara omkring 30 mil från Brahestad. Ifrån dessa hamnar kan seglas nord, nordost, sydost genom vestra qvarken förbi Holmön, aktande sig granneligen för de farliga Holmö-gaddarna, så i norra som södra ändån, och kommer man in uti Gefle botten, eller viken, som stöter in åt Gefle af stora Raumo sjön, der en hög bergsklippa i sjön Bonden tjenar till märke, och kan seglas på ömse sidor vester, söder om Brämön, och derifrån söder till Agön, derifrån öfver Gefle botten söder till Öregrund, och genom Öregrunds skär till Ålands haf öfver dess vestra bugt, till dess man far inom Svenska skärgården Alholmarna kallade; sedan kommer man till Kappel-skär, der vestra och östra leden stöta tillsamman. En sådan Stockholmsresa fram och tillbaka plägar på 5 à 6 veckor fulländas, då det lyckas, men eljest går det ock ofta ut på 8 à 10 veckor.

Som sjöfarten allestädes är så stora äfventyrer underkastad, så har ock Brahestad måst kännas vid sin dryga del af sjöskador alltifrån dess fundations-tid. I mannaminne kunna väl 30 förolyckade fartyg räknas.

Nog svåra prof för en liten stad. Redan i dess första tid förolyckades ett dess fartyg, hvarpå M. Bertilsson Sovio med en sin son drunknade. Sedan är det stora nya skeppet ännu i minne, som Råd- och Handelsmannen Tammelander ägde, hvilket omkom med gods vid Ekerön 1693. Härnäst skedde en stor sjöskada, som ännu är i minne och kallas stora skeppsbrottet, då Råd- och Handelsmannen Blackmans ansefliga nya skepp på resan till Stockholm om hösten förolyckades med gods och en del folk. Ett fartyg brann vid hemkomsten uti hamnen med allt tillbehör, samt något penningar och gods, hvilket tillhörde Råd- och Handelsmannen Franz Didric Freitag och Handelsmannen Johan Hinrik Kröger. Ett skepp, befraktadt till Kronans tjenst och lastadt med ammunition, förgicks om hösten 1742 vid hitkomsten, utom hamnen. Ett skepp, Petrus kalladt, seglade om hösten 174- in på sandbacken på en holme, 1 mil ifrån staden, Tauvo kallad, der det måste uppbrännas, tillhörde Råd- och Handelsmannen Kjellin; och en jakt strandade vid Sastmola, väderdrifven på återresan om hösten 1757, och måste ditlemnas; något gods med folket bärgades, men en god del af godset förkom; det tillhörde EnkeBorgmästarinnan Storman och Carlöboar. En jakt seglade om sommaren 1758 uti dimma och sjömörker, på framresan åt Stockholm, på norra Holmö-gaddarna och fastnade midt ibland klipporna;

dock blef folket och godset behållit; tillhörde Råd- och Handelsmannen Sovelius, Handelsmännen Balzar Freitag och Casander. Ett skepp, Elisabet kalladt, som ock vid Luleå fick olyckliga stötar, lopp in på södra Holmö-klipporna, och måste ditlemnas på hamn om hösten 1758; dock bergades folk och gods.

Staden har ägt privilegier till Beckbruk, som varit inrättadt på Långholmen; men under förra fiendtliga tiden ödelagdt. Till tjärhandelns befrämjande har åter 1758 inrättats ett Beckbruk, litet sydvest från staden vid hamnen, deruti en del af de Handlande intressera, och blef 1759 färdigt. Beckbruk måste ock blifvit inrättadt kort efter stadens fundation.

Näst handeln idkas litet åkerbruk och ängsbruk på den jord och mark, som lyder under staden; afkastande stadens åkrar så mycket, att den högsta krono-tionde i spannmål, som på någon af de ymnigaste årsväxter kunnat räknas, bestigit sig till $\frac{1}{2}$ tunna råg och $\frac{1}{2}$ tunna korn, Pastoris-tertial undantagen.

Fiskeri finnes uti vikarna och saltsjön; hvartill nyttjas not, nät, ryssjor och krokar; vinter-notdrag brukas här ganska sällan. Om sommaren fås litet lax, ål, gädda, id, harr, sik, kutur (som kallas maivoja), frigar, abbor, girss och strömming. År 1746 fångades uti Brahestads-viken en stör, 4 alnar lång, hvil-

ken slags fisk man tror tillförene här blifvit fångad. Mot hösten ifrån Jakobs-dag till Bertils-dag bruka innevånarne om natten fara ut i sjön på grynnor och klippor, 1 à 1½ mil åt vester från staden, med sina sköten eller strömmings-nät att fiska strömming, och räknas 11 à 12 båtlag, 5 intressenter, med 3 nät för hvar på båten; detta fiskeristället kallas Pauha, det är bullret, tvifvelsutan emedan det är blottstäldt för hafsbullret och göra fiskarna bråttom, isynnerhet när åt hafvet drifvande blåsväder uppkommer. Sådana pauha-ställen och grynnor, der näten utkastas, nämnas med vissa namn, såsom: Posja och Etelä Klupu (norra och södra Klubban), Jyry, Pimiä, Hessian, Calla etc. Af detta strömmings-fiske har staden merendels både till husbehof och att föryttra någon del till landtmannen. Eljest har man ock tillförene varit van, att härifrån utreda strömmings-fiskeri till en hafsklippa, som bär namn af Calla och ligger emellan Pyhäjoki och Pellajoki socknar, 2 mil ut i sjön; men indrägten och nyttan deraf vill numera icke löna mödan. Det beklagas allmänt, att Brahestad nu är en nog mager fisk-ort emot i fordna tider, då här fångades ymnigt af allahanda slags fisk, som ofvanföre nämndes, ehuruval ock nuförtiden somliga år fås mera än eljest, såsom isynnerhet år 1743 omtalas, att Gud då med särdeles rundligt mått gaf fisk, så att man under rådlösheten den svåra tiden hade något att spisa det främ-

mande krigsfolket med. Skäl-fisken brukas här mycket litet; och har Staden allenast antagit tvenne skäl-fiskare till skälars efter-slående, för att afskrämma dem ifrån fisk-näten, hvarpå de göra stor skada. — Utom öfvannämnda näringsfång föda sig åtskilliga handtverkare, arbetskarlar och båtsmän i staden med hvad de genom sina arbeten och sjöresor kunna förtjena.

De öden, som hushållningen i städer genom eldsvåda ofta blifva underkastade, har Gud nådeligen ifrån denna staden af-vändt, så att ifrån dess foundation ingen skada derigenom skett. Men desto svårare förstöring undergick staden förra fiendtliga friden, då en del af dess innevånare jemmerligen marterades och plundrades, och större delen måste lemna sina hus öde, samt med sin dyrbaraste egendom begifva sig på en långsam och utmerglande flyttningsresa till Sverige. När dessa flyttningar, så många som ännu öfverlefde, med återbragta gyldene friden 1721 och 1722 framkommo, funno de staden till större delen afbrunnen, och kyrkan med de qvarstående husen af vanskötsel förfallne under krigsåren, fåglars nästen och ormars bo blefna, tomter och gator med tjockt och högt gräsväxt öfvertäckta. De började åter upprätta, hvad förfallet var, benådades af höga Öfverheten med en stambok och kollekt öfver hela riket till publike husens uppbyggande, fingo ock medborgare ifrån en och annan ort, som satte sig här

ned, och hafva således under fredslugnet genom den Högstes välsignelse satt Brahestad uti det goda tillståndet, som han nu befinnes, ehuru dess anseende med byggningssätt och välmakt ännu icke svarar emot det, som för förra Ryska tiden varit. Det sista kriget med Ryssland och Ryska krigsfolks inrymmande i Finland och Österbotten, då Ryska tropper inkommo i Brahestad 1742, gjorde väl staden något hinder uti dess grönskande välstånd dermedelst, att seglation till någon tid måste upphöra, och en del innevånare gå i kostnad med en dyr flyktningslefnad i Stockholm, men denna tiden var dock icke så lång, ej heller kostnaden så stor, att icke allt lätteligen kunnat uppsättas, sedan sista Ryska tropper härifrån aftågade in Julio 1743, helst de redan, som minnas dessa fiender, fingo deremot genom Guds underliga styrsel och nådiga beskydd umgås med Ryssarna, såsom med sina vänner. Nu har man åter i den lifliga fredstiden fått obehindrad arbeta på stadens tillväxt och förkofring, och arbetet välsignar Gud.

Kemi Heicki var en af de första innevånare i staden och hade dragit första stocken till Brahestads kyrka.

Notabilia in Salo.

Att Salo Socken är den äldsta i Österbotten och Pastores här före 1335 varit, utvisar Konung Magni Stadga om Presterska-

pets rättigheter i Österbotten; dater. Stockholm anno efter Herrans börd 1335 på Vårfrudags-nativitatis:

"Wij Magnus med Guds Nåde Sveriges och Norriges Konung och Hemming med samma Nåde, Biskop i Åbo; helsom Eder Kyrckio-präster och menige Allmoge, som bygga och bo i Salo, Rio, Kemi och andra Socknar i Österbottn, med Guds och Wår Nåde. Efter ty then Alsväldige Gud af sine mildeliga försyn hafver kallat Eder till Tro, som J annammat hafver, och derefter vederkiännens alsmächtigan Gud i allting och synnerliga i edar Tijonde-giärd, till hvilket i vederskyldige, både efter thet gamla och nya Testamentet, så ock efter thet heliga Kyrckiones beskrifna rätt, och menige Sveriges gamla Lag och gamla Sedvänio, hvilka förberörde Tijonde-giärd Gud sig sjelfvom tillskicket och tillägnat hafver, till ett allmänneligit Herradömes tecken, att han är alsmächtig Herre och Konung öfver allom ting. Och hafvom nu begynnatt och betrachtat, att J i sådana sämjo Tijonde-giärd utgiöra skolen, alldeles som härefter följer: At efter ty J kunnen ingalunda sådane Prästebolet giöra, som Wåra Sveriges Lag innehålla, besynnerligen i åker och äng, tå skolen J ärligen för edert Prästebol, som på edart måhl allmänt kallas Maan-puoli, utgiöra två hvita Kalfskin, hvar fast bonde ett pund torra gäddor och ett godt lass höö, eller thess värde, som thet kan gälla om Kyndersmäso-tijd. För maat-

skott $\frac{1}{2}$ lispund smör göra hvar bonde eller thess värde, och af hvarje koo i mark smör eller thess värde etc.

MAGNUS.

(L. S.)"

Series Pastorum Saloensium.

Denna Kyrkian är uppsatt 1622.

Dett kan icke annars vara, än att många Pastores uti så långan tid här i Sochnen, som den äldsta här i Landet, varit, och härifrån Sochnen äro alla Sochnar här norr uppå blifvit separerade; men på hvad år är obekant, så att den första separation är skiedt emellan Salo och Pedersörn 1249, hvilket kan aftagas utaf den rään, som blifvit upprättat emellan dem, och skall vara uti Calajoki Sochn vid Sijponjoki, begynnande ifrån den höga sandbackan på södra sidan om vägen. Sedan Kemi, Jjo, Paldamo, Sotkamo, Uhleå, Carlöö, Limingo, Pyhäjoki och Calajoki, och sist Sycajoki 1691. Hafver alltså denna Salo Sochn varit anfruchtsam moder till alla the andra Sochnar, och Salo Kyrkan såsom hela Landsens Moder-kyrka; men hvilka och huru många hafver man intet besked, efter the gamla intet lemnat efter sig någon skriftlig relation, ej heller finnes Kyrkans gamla skrefna böcker, utaf hvilka man någon vettenskap kunde inhämta. Och hade

thet ändoch så varit, att the gamle hade något uppskrifvit, så äro the tvifvelsutän förkomne då, när 1633 Salo Prestegård genom vådeld blifvit till aska lagd. Men så vida man inhämtat af gamla relationer, så hafver här varit förr Concilii-Upsaliensis tid en, som hett:

1:o Petrus Simonis, confirm. af Gustavo I, 1550;

2:o Henricus Laur. Svart, confirm. af Erico XIV, 1561;

3:o Henricus Rödh Uhleåträstens, hvilken bönderna kallat Punaheicki;

4:o Liungo Thoma' Limingius blef confirm. af Konung Johan III, 1585; och efter Sycajoki och eljest en god del af Församlingen blef förhärjad af fienden, flyttade han till Calajoki.

Det är också så varit, att de gamla hade en
 got uppskrift, så som de tillståndet för
 kommit de, när 1833 sås förstås genom
 vidbild till till alla delar, men så var
 man inblandat af gamla relationer, så påver
 kan varit för Concill-Opställningar till en
 som det:
 i: Petrus Simons, confam af Gustavo
 I, 1850:
 af Petrus Laur. Svart, confam af Erico
 XIV, 1861:
 af Petrus Råd, Utheltatens, hvil
 den påbörjad kallat Petrus:
 af Jönko, Petrus, Petrus, Petrus
 från af Konung Johan III, 1881; och efter
 Petrus och efter en god del af Petrus
 den till följande af Petrus, Petrus han
 till Guld.

www.books2ebooks.eu